

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่ผู้ชุมนุม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่ผู้ชุมนุม ทั้งในส่วนของกฎหมายระหว่างประเทศและส่วนของกฎหมายต่างประเทศ โดยจะเป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาในกรณีการใช้อำนาจเกินกว่าเหตุของเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่ผู้ชุมนุมในประเทศไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายกับกรณีดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะตามกฎหมายระหว่างประเทศ

สำหรับกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้มีการวางหลักเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะเอาไว้มีดังต่อไปนี้

3.1.1 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 หรือ Universal Declaration of Human Rights 1948 นั้นถือเป็นมาตรฐานที่ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและให้ความคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชนทั่วโลกให้ได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมและเสมอภาคกัน โดยประเทศไทยนั้นก็ได้เข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกในปฏิญญาสากลฉบับดังกล่าวด้วยเช่นกัน ซึ่งปฏิญญาสากลฉบับนี้มีหลักการขั้นพื้นฐานเป็นการสร้างการยอมรับศักดิ์ศรีที่มนุษย์ได้มีมาแต่กำเนิด และสิทธิดังกล่าวนี้ถือเป็นสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ โดยได้ยึดถือให้เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพที่โลกพึงจะมีอีกด้วย¹

สำหรับหลักการให้การรับรองแก่การชุมนุมสาธารณะตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้มีการรับรองสิทธิของการชุมนุมไว้ในข้อ 20(1) ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพแห่งการชุมนุมและการสมาคมโดยสงบ” โดยได้มีการบัญญัติการรับรองสิทธิในการชุมนุมไว้ในข้อ 28

¹ อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์. (2561). สิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 94.

อีกว่า “บุคคลชอบที่จะได้รับประโยชน์จากระเบียบระดับสังคมและระดับระหว่างประเทศอันจะอำนวยให้การใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่ได้กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ทำได้เต็มที่” กล่าวคือ ประชาชนทุกคนนั้นสามารถที่จะเข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อชุมนุมและสมาคมกันได้อย่างเสรี แต่การชุมนุมนั้นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการชุมนุมโดยสงบ (Peaceful Assembly) โดยที่มาตรการทางกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐและระดับสากลนั้นก็จำต้องอำนวยผลให้การใช้สิทธิในการชุมนุมโดยสงบนั้นดำเนินไปได้โดยเสรีอีกด้วย

ดังที่ได้กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า สิทธิในการชุมนุมตามที่ปฏิญญาฉบับดังกล่าวนี้ได้ให้การรับรองนั้นจำกัดเฉพาะแต่ในกรณีของการชุมนุมโดยสงบ (Peaceful Assembly) เท่านั้น นอกจากนี้ยังได้มีการวางหลักเพิ่มเติมเอาไว้ในข้อ 29(3) อีกด้วยว่า “การใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นบุคคลจำต้องอยู่ภายใต้เพียงเช่นที่จำกัดโดยกำหนดแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อความมุ่งประสงค์ให้ได้มาซึ่งการยอมรับและการเคารพโดยชอบในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และเพื่อให้สอดคล้องกับข้อศีลธรรมตลอดจนความสงบเรียบร้อยของประชาชนและสวัสดิภาพโดยทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย” จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้การชุมนุมโดยสงบนั้นจะได้รับการรับรองตามบทบัญญัติแห่งปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้วก็ตาม แต่สิทธิในการชุมนุมโดยสงบดังกล่าวนี้ก็อาจถูกจำกัดสิทธิได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้เช่นกัน หากต้องเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เฉพาะเรื่องดังที่กล่าวข้างต้น ดังเช่น กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะที่ตราขึ้นบังคับใช้เพื่อจัดระเบียบการใช้สิทธิชุมนุมในที่สาธารณะให้ดำเนินไปได้โดยไม่กระทบกับสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือหากส่งผลกระทบต่อสังคมก็จำกัดให้เกิดผลกระทบเพียงน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น²

3.1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) เป็นกติการะหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (The General Assembly) อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่มุ่งจะให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่มีมาแต่กำเนิดของมนุษย์ตามหลักการพื้นฐานที่ปรากฏในกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยการประกาศกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้นมีนัยสำคัญเป็นการสร้างการตระหนักถึงอุดมการณ์ใน

² ญาณวัฒน์ พลอยเทศ. (2561). ปัญหาขอบเขตการใช้สิทธิเสรีภาพการชุมนุมสาธารณะและการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง ในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะตามบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย. คุยฎีนิพนธ์นิติศาสตร์ คุยฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 88-91.

การสร้างสภาวะที่ทุกคนจะสามารถที่จะใช้สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้โดยปราศจากความหวั่นเกรง เนื่องจากได้รับการยอมรับและการให้ความเคารพโดยสากลว่าสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้นเป็นสิทธิที่มีหลักการพื้นฐานมาจากศักดิ์ศรีอันมีมาแต่กำเนิดของมนุษย์³

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้นมีสาระสำคัญเป็นในเรื่องของพันธกรณีของรัฐด้านสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงการได้รับสิทธิทั้งด้านพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ตลอดจนได้มีการรับรองสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง (right of self-determination) ของประชาชน โดยรัฐภาคีที่ได้ลงนามให้สัตยาบันนั้นจะมีพันธกรณีที่จะต้องทำการรับรองและให้การคุ้มครองอันเป็นหลักประกันสิทธิแก่บุคคล รวมถึงหลักการห้ามการเลือกปฏิบัติ อันจะเป็นการประกันว่าบุคคลที่ถูกละเมิดจะได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสม⁴

สำหรับหลักการรับรองการชุมนุมนั้นก็ได้มีการกล่าวไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเช่นกัน โดยได้ปรากฏอยู่ในข้อ 21⁵ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

“สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้ นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัยความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชนหรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น”

จากที่กล่าวมาในเรื่องของหลักการรับรองการชุมนุมในกติการะหว่างประเทศฉบับนี้ จะเห็นได้ว่า หลักการที่ได้บัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มีหลักในการให้ความรับรองเช่นเดียวกับหลักการที่ได้ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ

³ สรายุทธ ยะหะกร. (2562). “โทษประหารชีวิตกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน”. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 9(2), หน้า 15.

⁴ ธีรเดช ตติยวัฒน์ชัย. (2562). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 30.

⁵ International Covenant on Civil, and Political Rights ; Article 21

“The right of peaceful assembly shall be recognized. No restrictions may be placed on the exercise of this right other than those imposed in conformity with the law and which are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, public order (ordre public), the protection of public health or morals or the protection of the rights and freedoms of others.”

มนุษยชน แต่การให้การรับรองการชุมนุมตามบทบัญญัติแห่งกติการะหว่างประเทศฉบับนี้ได้มีการกำหนดเงื่อนไขแห่งการจำกัดสิทธิเอาไว้เป็นการเฉพาะอันมีลักษณะแตกต่างไปจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้เป็นการทั่วไป⁶

สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ (The Right of peaceful assembly) ตามข้อ 21 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้นไม่อยู่ในข้อยกเว้นของพันธกรณีของรัฐภาคีไม่อาจใช้มาตรการหลีกเลี่ยงได้ กล่าวคือ หากรัฐอยู่ในภาวะฉุกเฉินสาธารณะรัฐภาคีก็อาจใช้มาตรการบางประการเพื่อทำการจำกัดสิทธิในการชุมนุมได้เพียงเท่าที่จำเป็นตามความฉุกเฉินของสถานการณ์เท่านั้น ทั้งนี้ ก็เพื่อคงไว้ซึ่งประโยชน์แห่งความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยของสังคม และศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งรวมไปถึงการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมด้วย⁷

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในเรื่องของ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะตามกฎหมายระหว่างประเทศข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายระหว่างประเทศทั้งสองฉบับนั้นได้ให้ความสำคัญแก่เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยจะเห็นได้จากการบัญญัติรับรองเสรีภาพดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ได้มีการบัญญัติเงื่อนไขในกรณีการเข้าจำกัดเสรีภาพดังกล่าวของประชาชนโดยรัฐได้เท่าที่จำเป็น ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่ควรจะต้องนำมาพิจารณาว่าการกำหนดมาตรการการให้ความคุ้มครองการชุมนุมสาธารณะของไทยในฐานะรัฐภาคีอันมีพันธกรณีในการบัญญัติมาตรการทางกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้ลงนามให้สัตยาบันนั้นมีความครอบคลุมเพียงพอแล้วหรือยัง โดยเฉพาะกับพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ที่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อนำมาบังคับใช้กับกรณีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะโดยเฉพาะ

⁶ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล. (2563). กติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. หน้า 4-5.

⁷ พหุทัย สิทธิยศ. (2554). การจำกัดสิทธิในการชุมนุมโดยสงบภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 97.

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่ผู้ชุมนุมตามกฎหมายต่างประเทศ

การศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ในกรณีการใช้อำนาจเกินกว่าเหตุแก่ผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่ผู้ชุมนุมตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อทำการต่อยอดไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎหมายต่างประเทศที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยนั้นมีดังต่อไปนี้

3.2.1 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 (พ.ศ. 2478) นั้น เกิดขึ้นจากการตีความโดยศาลรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสที่ได้ทำการตีความมาตรา 11 แห่งปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 (พ.ศ. 2332) อันมีใจความว่า “เสรีภาพในการชุมนุม” และ “สิทธิในการชุมนุมเรียกร้อง” ถือเป็นสิทธิประการหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การชุมนุมในที่สาธารณะที่เป็นไปโดยสงบก็จะสามารถดำเนินการไปได้อย่างเสรีโดยไม่จำเป็นต้องทำการขออนุญาตในการชุมนุมล่วงหน้าแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม ผู้จัดการชุมนุมนั้นย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องทำการดูแลความสงบเรียบร้อยของผู้ชุมนุมในภาพรวมด้วย เพื่อไม่ให้มีการกระทำความผิดตามกฎหมายหรือมีการก่ออาชญากรรมขึ้น โดยจะต้องควบคุมให้การชุมนุมนั้นดำเนินไปตามเจตนารมณ์ที่ได้แจ้งไว้กับทางภาครัฐ โดยมีข้อห้ามประการสำคัญคือห้ามมิให้มีการปราศรัยที่อาจก่อให้เกิดการจลาจลหรือการกระทำความผิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน⁸

ทั้งนี้ หากการชุมนุมมีลักษณะไม่เป็นไปตามที่กฎหมายได้บัญญัติรับรองไว้ ผู้จัดการชุมนุมจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการชุมนุมนั้นด้วย โดยกฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทำการใช้อำนาจดังกล่าวได้เฉพาะในพื้นที่ที่มีการชุมนุม บริเวณใกล้เคียงหรือทางออก แต่มาตรการที่กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นก็ต้องอยู่ภายใต้หลักความสมเหตุสมผลและความจำเป็นที่จะต้องกระทำการขึ้นเท่านั้นจึงจะถือว่าเป็นการใช้อำนาจ

⁸ สมชาย ปรีชาศิลป์กุล. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 140-142.

โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับสาระสำคัญของรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 นั้นสามารถทำการจำแนกประเด็นสำคัญได้⁹ ดังต่อไปนี้

3.2.1.1 หลักเกณฑ์ของการชุมนุมในที่สาธารณะและข้อจำกัดของการชุมนุม

เงื่อนไขในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 นั้นได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ อันได้แก่ การใช้เสรีภาพในการชุมนุม ในภาวะปกติ การชุมนุมในภาวะดังกล่าวนี้ได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เอาไว้กล่าวคือ ประชาชนชาวฝรั่งเศสนั้นสามารถที่จะกระทำการใดๆก็ได้ในทางที่ไม่เป็นการ รบกวนผู้อื่นโดยกฎหมายจะห้ามเฉพาะการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อเป็นการรบกวนแก่สังคมเท่านั้น ถ้าสิ่งใดที่ไม่มีกฎหมายห้ามหรือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ก็ให้สามารถกระทำได้ ทั้งนี้ กฎหมายว่า ด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นยังได้กำหนดให้การชุมนุมในลักษณะ ดังกล่าวนั้นจะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมนุมด้วย ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยตัวแทนผู้ชุมนุม อย่างน้อย 3 คนที่จะมาทำหน้าที่ในการสังเกตการณ์และดูแลให้การชุมนุมนั้นเป็นไปอย่างเรียบร้อย โดยปราศจากการกระทำที่ผิดหรือขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี โดย คณะกรรมการชุมนุมดังกล่าวนี้จะต้องทำหน้าที่แจ้งแก่ฝ่ายปกครองเกี่ยวกับการชุมนุมที่จะจัด ขึ้นด้วย และหากการชุมนุมนั้นเกิดความเสียหายหรือก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคม คณะกรรมการชุมนุมสาธารณะทั้งสามคนนั้นจะต้องทำการรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด

สำหรับ การชุมนุมโดยการเดินขบวนของฝรั่งเศสนั้น รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่ สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 ได้กำหนดให้การเดินขบวนดังกล่าวจะต้องมีผู้จัดการ เดินขบวนเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลการเดินขบวนในแต่ละครั้ง โดยกำหนดให้จะต้องมีการระบุ ชื่อ นามสกุลและที่อยู่ของผู้จัดการเดินขบวนไว้ในหนังสือแจ้งที่จะส่งมอบให้ฝ่ายปกครองด้วย โดย ในหนังสือแจ้งดังกล่าวนี้จะต้องมีการลงนามโดยบุคคลสามคนที่มีที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะหรือของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นไม่ได้กำหนด หน้าที่ของผู้จัดการการเดินขบวนไว้อย่างชัดเจนแต่จะนำเอาหลักการปฏิบัติหน้าที่และเงื่อนไขความ รับผิดชอบเช่นเดียวกับคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะ

ในส่วนของผู้เข้าร่วมชุมนุมหรือผู้เข้าร่วมการเดินขบวนในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 ได้ให้เสรีภาพแก่

⁹ ตำราญ นานบุตร. (2558). บทบาทในการใช้อำนาจของรัฐต่อผู้ชุมนุมทางการเมือง. คุยฎีนิพนธ์ปรัชญาคุยฎี บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 98-99.

บุคคลกลุ่มดังกล่าวเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ และความรับผิดชอบของประชาชนที่เข้าร่วมการชุมนุมหรือการเดินขบวนเอาไว้แต่อย่างใด และในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนด้วยระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นได้กำหนดให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นผู้มีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยเมื่อทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่ได้จัดขึ้นอาจก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคมและส่งผลกระทบต่อสาธารณชนคนอื่นที่มีได้เข้าร่วม รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 นั้นได้กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในการสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนในลักษณะดังกล่าวได้ทันที

3.2.1.2 ลักษณะและวิธีการของการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในสภาวะปกติ

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 นั้นได้กำหนดว่าจะต้องมีการทำหนังสือแจ้งแก่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบในการชุมนุมและการเดินขบวนได้รับทราบถึงการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่จะเกิดขึ้น โดยหนังสือแจ้งฉบับดังกล่าวนี้จะต้องมีการระบุชื่อ ที่อยู่ อาชีพของคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะหรือผู้จัดการเดินขบวนด้วย พร้อมทั้งชี้แจงเรื่องที่จะแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องต่อหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการดังกล่าวขึ้น โดยรวมไปถึงวัตถุประสงค์ของการชุมนุมกำหนดระยะเวลาวันเวลาสถานที่ที่จะมีการชุมนุมสาธารณะหรือวัน เวลา เส้นทาง การเดินขบวน ลักษณะและวิธีการในการเดินขบวน ตลอดจนจำนวนของผู้เข้าร่วมโดยจะต้องลงลายมือชื่อของคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะหรือผู้จัดการเดินขบวนด้วย ซึ่งจะต้องทำการแจ้ง ณ ที่ทำการของหน่วยงานภาครัฐในเขตท้องที่ ล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วันหรืออย่างมาก 15 วันก่อนที่จะมีการชุมนุมหรือเดินขบวนดังกล่าวขึ้น¹⁰

ทั้งนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับหนังสือแจ้งบอกกล่าวเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนดังกล่าวแล้วจะต้องทำการออกใบรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งทันที แต่หากมีความเห็นว่าการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนนั้นอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคมก็อาจมีคำสั่งห้ามมิให้ดำเนินการดังกล่าวได้ โดยจะต้องทำการแจ้งคำสั่งห้ามนั้นไปยังผู้ลงนามในหนังสือบอกกล่าวโดยทันที อย่างไรก็ตาม คำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนนั้นอาจทำการ

¹⁰ ฌูฟองส์ มหานั้นทโพธิ์. (2553). บทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 56-57.

อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้ แต่จะต้องทำการอุทธรณ์ในลักษณะของการนำคดีไปฟ้องต่อสภาแห่งรัฐ เพื่อให้ทำการเพิกถอนคำสั่งห้ามแทน

3.2.1.3 การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในระหว่างที่มีการชุมนุม

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 ได้วางหลักของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในระหว่างการชุมนุมเอาไว้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นสามารถที่จะทำการตรวจตราและสั่งห้ามไม่ให้ผู้ชุมนุมทำการพกพาอาวุธหรือสิ่งที่จะใช้เป็นอาวุธอันมีลักษณะไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ อีกทั้งยังสามารถทำการห้ามการชุมนุมได้ทันทีหากเล็งเห็นว่าการชุมนุมที่ได้จัดขึ้นนั้นจะทำให้เกิดความวุ่นวายต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการออกประกาศแจ้งให้ผู้รับผิดชอบในการชุมนุมทราบ นอกจากนี้ นายกเทศมนตรีของท้องที่ที่มีการจัดการชุมนุมเองก็สามารถทำการออกประกาศห้ามหรือสั่งยกเลิกการชุมนุมดังกล่าวได้เช่นกัน แต่คำสั่งห้ามดังกล่าวนั้นจะต้องทำการส่งรายงานพร้อมหมายห้ามให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบภายใน 24 ชั่วโมงเสียก่อน ซึ่งหากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นด้วยตามที่นายกเทศมนตรีได้ทำหนังสือแจ้งมานั้นก็ให้ทำการยุติการชุมนุมนั้นโดยทันที แต่หากผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นด้วยกับหนังสือแจ้งดังกล่าวนั้นก็อาจทำการยกเลิกคำสั่งห้ามการชุมนุมนั้นเสียก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการสลายการชุมนุมนั้นรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 กลับไม่ได้มีการเขียนกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเอาไว้แต่อย่างใด¹¹

3.2.1.4 บทกำหนดโทษ

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 นั้นได้มีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ซึ่งไม่ปฏิบัติตามวิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ได้กำหนดไว้ โดยได้กำหนดให้ผู้ซึ่งทำการฝ่าฝืนนั้นจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 15 วันถึง 6 เดือน และปรับตั้งแต่ 16 ฟรังก์ ถึง 2,000 ฟรังก์ ในกรณีที่ถูกคลนั้นได้ให้ข้อความไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้องในหนังสือแจ้งแก่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อลงให้เกิดความเข้าใจผิดถึงวัตถุประสงค์ของการประท้วงครั้งนั้นๆ¹²

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในประเด็นของรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1935 นั้นจะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายฉบับดังกล่าวจะมีได้มีการกำหนดความ

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60-61.

¹² มานะชัย แก้วพงษ์ษา. (2553). *มาตรการในการควบคุมการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 52-53.

รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะเอาไว้เช่นเดียวกับมาตรการทางกฎหมายของไทย แต่การวางขอบเขตและเงื่อนไขของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดการการชุมนุมนั้นกลับมีการกำหนดหลักการเอาไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การคุ้มครองแก่เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนอย่างเต็มที่ โดยจะเห็นได้จาก การไม่มีการกำหนดหลักการปฏิบัติหน้าที่และเงื่อนไขความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมชุมนุมเลย

3.2.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เสรีภาพในการชุมนุมในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นได้มีการรับรองเสรีภาพดังกล่าวไว้ในกฎหมาย 2 ฉบับ คือ การรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้ในกฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz-GG) โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ที่ว่า “ชาวเยอรมันมีสิทธิที่จะชุมนุมกันโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งหรือได้รับอนุญาต โดยสงบและปราศจากอาวุธ วรรคสองบัญญัติว่าสำหรับการชุมนุมในสถานที่โล่ง สิทธิในการชุมนุมดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมายหรือโดยฐานของกฎหมาย” และการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมที่ได้บัญญัติหลักการไว้ในรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมัน (Gesetz über Versammlungen und Aufzüge (Versammlungsgesetz-VersG)) ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496) ซึ่งเนื้อหาและสาระสำคัญของการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นมีประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ความหมายของการชุมนุมและการเดินขบวน

เสรีภาพในการชุมนุมถือว่าเป็นสิทธิดั้งเดิมทางการเมือง ซึ่งไม่ได้เป็นการแสดงให้เห็นถึงเฉพาะแต่เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งเสรีภาพส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังหมายรวมไปถึงการแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตย และสิทธิพลเมืองในทางประชาธิปไตยในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอีกด้วย ทั้งนี้ การชุมนุมที่อยู่ในความหมาย ขอบเขต และได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 8 แห่งกฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz-GG)¹³ นั้นจะต้องเป็นการชุมนุมที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก เป็นในเรื่องของการรวมตัวของบุคคลเป็นจำนวนมาก โดยได้กำหนดให้จะต้องมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจึงจะถือว่าเป็นการชุมนุมตามมาตรา 8 ดังกล่าว

¹³ Basic Law for the Federal Republic of Germany, Article 8 [Freedom of assembly]

(1) All Germans shall have the right to assemble peacefully and unarmed without prior notification or permission.

(2) In the case of outdoor assemblies, this right may be restricted by or pursuant to a law.

โดยถือว่าการทำการประทุ้งของบุคคลเพียงคนเดียวนั้น ไม่อาจถือว่าเป็นการใช้เสรีภาพในการชุมนุมตามมาตราดังกล่าวได้ แต่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นแทน¹⁴

องค์ประกอบภายใน คือ การมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการชุมนุม กล่าวคือ นอกจากลักษณะทางกายภาพที่จะต้องมีการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปแล้วนั้น การรวมตัวดังกล่าวจะต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกันด้วย โดยในที่นี้ต้องแยกการชุมนุมและการรวมตัวของบุคคลออกจากกัน โดยการรวมตัวของบุคคลที่ไม่ถือว่าเป็นการชุมนุม ยกตัวอย่างเช่น การรวมตัวของกลุ่มบุคคลในบริเวณที่เกิดอุบัติเหตุ หรือการเข้าชมการแสดงดนตรี ถือว่าไม่ใช่การชุมนุมในความหมายของมาตรา 8 แห่งกฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz-GG) เพราะการรวมกันนั้นไม่ได้มีวัตถุประสงค์ร่วมกันแต่อย่างใดแม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกันก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามก็มีความเป็นไปได้ที่การรวมกลุ่มของบุคคลดังกล่าวจะพัฒนาไปเป็นการชุมนุมได้เมื่อมีการสร้างวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันขึ้นมา

ทั้งนี้ การกระทำที่กฎหมายมุ่งให้การคุ้มครองในกรณีของเสรีภาพในการชุมนุมนั้นจะถูกตีความในความหมายอย่างกว้างโดยไม่จำกัดเฉพาะการชุมนุมเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น ผู้ร่วมชุมนุมสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับสถานที่ เวลา ลักษณะ และเนื้อหาของการชุมนุมได้เอง นอกจากนี้การกระทำที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมไม่ว่าจะเป็นมาตรการในการเตรียมการ การจัดการ การโฆษณา การเดินทางเข้าร่วมการชุมนุม ก็ได้รับความคุ้มครองเช่นกัน นอกจากนี้ยังให้สิทธิในการใช้ถนนสาธารณะ หรือพื้นที่สาธารณะสำหรับการเดินขบวนได้อีกด้วย

3.2.2.2 หลักการแจ้งการชุมนุม

หลักในเรื่องการแจ้งการชุมนุมตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตามกฎหมายพื้นฐานในมาตรา 8 วรรคหนึ่งนั้น ได้กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนว่าการชุมนุมไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมในประเภทหรือในลักษณะใดก็ตามไม่จำเป็นจะต้องมีการแจ้งหรือการได้รับอนุญาตก่อนการชุมนุมแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามหลักการที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมันนั้น กลับได้บัญญัติวางหลักการแจ้งการชุมนุมไว้ในมาตรา 14 วรรคหนึ่ง ซึ่งได้กำหนดหลักการไว้ว่าผู้เป็นผู้จัดหรือผู้นำการชุมนุมหรือการเดินขบวนนั้นจะต้องทำการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอย่างช้าที่สุดภายใน 48 ชั่วโมงก่อนที่จะมีการประกาศการชุมนุมหรือการเดินขบวน โดยจะต้องมีการระบุข้อมูลเกี่ยวกับเวลาสถานที่ประเด็นและผู้นำใน

¹⁴ มานะชัย แก้วพงษ์ษา. อังแล้วเชิงอรรถที่ 12. หน้า 74-75.

การประชุมเอาไว้อีกด้วย แต่รูปแบบของการเจ็มนั้นสามารถกระทำได้ในกรณีด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ทั้งยังสามารถทำการแจ้งผ่านช่องทางโทรศัพท์โทรสารหรืออีเมลก็ได้¹⁵

ทั้งนี้ การฝ่าฝืนไม่แจ้งการประชุมตามมาตรา 14 แห่งรัฐบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้จะส่งผลทำให้การประชุมนั้นอาจถูกเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสลายการประชุมดังกล่าวอันเนื่องมาจากการไม่แจ้งก็เป็นได้ นอกจากนี้ รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมันนั้นยังได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้จัดหรือผู้นำในการดำเนินการชุมนุมโดยไม่มีแจ้งล่วงหน้าเพื่อให้ต้องได้รับโทษตามมาตรา 26 (2) อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การแจ้งการประชุมดังกล่าวนี้ไม่ใช่การยื่นคำร้องเพื่อขออนุญาตที่จะทำการจัดการชุมนุมขึ้นแต่อย่างใด เพราะการประชุมในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นไม่จำเป็นต้องมีการขออนุญาตเพื่อจัดการชุมนุมขึ้นดังหลักที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 แห่งกฎหมายพื้นฐานจึงเป็นเพียงแต่การแจ้งเพื่อให้ทราบเท่านั้น อีกทั้ง หากการประชุมเป็นการชุมนุมในสถานที่ที่มีความมิดชิดนั้นไม่จำเป็นต้องทำการแจ้งการประชุมเลยก็ได้

อย่างไรก็ตาม แม้การแจ้งดังกล่าวจะไม่ใช่การขออนุญาตเพื่อจัดให้มีการชุมนุมขึ้น แต่การวางหลักการปฏิบัตินั้นเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงแผนการของการชุมนุมได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้มีการกำหนดมาตรการการคุ้มครองการชุมนุมให้เป็นไปได้โดยปราศจากอุปสรรค โดยเฉพาะในเรื่องของความปลอดภัยในด้านการจราจรและการให้ความคุ้มครองแก่ความปลอดภัยและความเรียบร้อยของสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากหลักการดังกล่าวนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การที่ไม่แจ้งการประชุมแก่เจ้าหน้าที่ให้รับทราบก่อนนั้นไม่ใช่เหตุโดยอัตโนมัติที่จะก่อให้เกิดการสลายการประชุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่กลับเป็นในกรณีของการชุมนุมที่เสี่ยงต่ออันตรายที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความเรียบร้อยของสาธารณะต่างหากที่จะถือว่าเป็นเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องทำการสลายการประชุมนั้นเสีย

3.2.2.3 การกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุม

การกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นได้มีการกำหนดไว้ในรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมัน ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496) ซึ่งบัญญัติไว้ในตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดอำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้สามารถทำการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งและการเดินขบวนได้เท่านั้น แต่หากเป็นการชุมนุม

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75.

สาธารณะในสถานที่ที่มิได้มีผู้ควบคุมได้จะมีการบัญญัติให้อำนาจนั้นแก่เจ้าหน้าที่แต่อย่างใด สำหรับการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง นี้ไม่ใช่การกำหนดเงื่อนไขที่มีลักษณะเป็นส่วนประกอบของคำสั่งทางปกครอง เหตุเพราะการชุมนุมนั้นสามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งอนุญาต นอกจากนี้ การยื่นยันการได้รับแจ้งการชุมนุมเองก็ไม่ถือเป็นคำสั่งทางปกครองเช่นกัน¹⁶

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขในการชุมนุมหรือการเดินขบวนนั้นจะต้องเป็นในกรณีที่มีขึ้นเพื่อให้การชุมนุมหรือการเดินขบวนไม่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัย หรือความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ โดยในมาตรา 15 แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมันนั้นได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถห้ามหรือกำหนดเงื่อนไขการดำเนินการดังกล่าวได้ในบริเวณที่เป็นอนุสาวรีย์ที่ระลึกถึงเหยื่อของลัทธินาซีได้หากการชุมนุมหรือเดินขบวนนั้นมีวัตถุประสงค์ของการรวมตัวกันเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของเหยื่อดังกล่าว นอกจากนี้ ในรัฐบัญญัติฉบับนี้ยังได้มีการวางหลักเกี่ยวกับเงื่อนไขโดยอัตโนมัติหรือโดยกฎหมายเอาไว้ อันได้แก่ การห้ามพกพาอาวุธ, การห้ามสวมเครื่องแบบ, การห้ามมีสิ่งป้องกัน และการห้ามคลุมหน้า เป็นต้น

ทั้งนี้ หลักในเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมเริ่มที่มีการแจ้งการชุมนุมต่อเจ้าหน้าที่และในการพิจารณาออกเงื่อนไขดังกล่าวนั้น โดยจะต้องมีการรับฟังข้อมูลจากผู้จัดการชุมนุมก่อนที่จะมีการออกเงื่อนไขในการชุมนุม ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เองก็ได้มีคำวินิจฉัยยื่นยันและได้ทำการเรียกร้องให้ดำเนินการดังกล่าวในการพิจารณาออกเงื่อนไขและรูปแบบของเงื่อนไขในการชุมนุมนั้นสามารถจัดทำออกมาในรูปแบบของคำสั่งทั่วไปทางปกครองก็ได้ โดยมีจุดประสงค์เป็นการมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองแก่ความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ อีกทั้ง ยังเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ทำให้การชุมนุมอยู่ในขอบเขตอย่างที่ควรจะเป็น

นอกจากนี้ หลักในเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวนี้ยังเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพของผู้จัดการ ผู้นำหรือผู้เข้าร่วมการชุมนุม กับสิทธิของบุคคลอื่นได้อีกด้วย ซึ่งในรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมันยังได้กำหนดเงื่อนไขแก่ทางฝ่ายของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอาไว้ด้วยเช่นกัน โดยได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่อื่นนอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามรัฐบัญญัติฉบับดังกล่าวไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนดำเนินการกับการชุมนุมได้ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวที่เห็นว่ามีอันตรายที่จะเกิดขึ้น โดยตรงต่อความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะที่นั่นก็จะต้องทำ

¹⁶ พจนาน โสภณเจริญวงศ์. (2554). มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อจัดระเบียบเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 80-83.

การแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ เพื่อที่จะได้ดำเนินการออกเงื่อนไขแก่การชุมนุมที่มีแนวโน้มก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคมต่อไป ทั้งนี้ หลักของการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมนั้นจะต้องไม่เป็นเงื่อนไขที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ โดยจะต้องมีความชัดเจน และการใช้ดุลพินิจในการออกเงื่อนไขดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องและสอดคล้องไปกับวัตถุประสงค์ที่กฎหมายมอบอำนาจให้อีกด้วย

3.2.2.4 หลักการสั่งห้ามการชุมนุม

หลักในเรื่องของการห้ามการชุมนุมได้วางหลักไว้ในรัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมัน กล่าวคือ การสั่งห้ามที่มีผลบังคับเป็นการส่งผลให้การชุมนุมนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยมีลักษณะเป็นการห้ามการชุมนุมทั้งหมด¹⁷ ซึ่งหลักการสั่งห้ามการชุมนุมดังกล่าวนี้สามารถจำแนกลักษณะของการสั่งห้ามได้จากรูปแบบของการชุมนุมดังต่อไปนี้

(1) การห้ามการชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิด

ในมาตรา 5 แห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมัน ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496) นั้นได้วางหลักการห้ามการชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิดให้สามารถกระทำได้ในกรณี ดังนี้

การชุมนุมนั้นมีผู้จัดการชุมนุมเป็นผู้ที่ใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยไม่ชอบอันมีลักษณะเป็นการต่อต้านหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย, ผู้ที่ดำเนินการหรือผู้เข้าร่วมได้ให้การสนับสนุนเป้าหมายของพรรคการเมือง, เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรของพรรคการเมืองหรือองค์กรที่ตั้งมาทดแทนพรรคการเมืองที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งห้ามโดยรวมไปถึงพรรคการเมืองหรือสมาคมที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งห้ามอีกด้วย

ผู้จัดการหรือผู้นำการชุมนุมที่ได้มีการยินยอมหรือปล่อยให้ผู้เข้าร่วมการชุมนุมมีการพกพาอาวุธหรือวัตถุอันมีลักษณะโดยสภาพแล้วสามารถทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคลอื่นได้

เมื่อมีข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ว่าผู้จัดการ หรือผู้ที่เป็นสมาชิกของผู้จัดการชุมนุมนั้นมีความประสงค์ที่จะใช้กำลังหรือต่อต้านการกระทำตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ในการชุมนุม

เมื่อมีข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ว่าผู้จัดการ หรือผู้ที่เป็นสมาชิกของผู้จัดการชุมนุมมีแนวความคิด หรือการแสดงออกให้เห็นได้ว่าการยอมให้มีการกระทำความผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในการชุมนุม

¹⁷ ญาณวัฒน์ พลอยเทศ. (2563). การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองตามกฎหมายการชุมนุมสาธารณะของประเทศไทย. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 6(1), หน้า 193.

(2) การห้ามการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่ง

หลักของการห้ามมิให้มีการชุมนุมในสถานที่โล่งนั้นถือเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะนำมาใช้ โดยจะต้องนำมาใช้เมื่อมีเหตุอันตรายที่เกิดขึ้น โดยตรงต่อความมั่นคงและความปลอดภัยสาธารณะอันมีลักษณะเป็นอันตรายที่ร้ายแรง ซึ่งหลักในการห้ามการชุมนุมดังกล่าวนั้นยังอาจอยู่ในฐานะของหลักการแห่งมาตรการทางกฎหมายที่ความคุ้มครองแก่สิทธิตามกฎหมายที่มีความเท่าเทียมกับเสรีภาพในการชุมนุมหากมาตรการอื่นๆ ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ได้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การจะสั่งห้ามการชุมนุมในกรณีนี้เจ้าหน้าที่จะต้องทำการคำนึงอยู่เสมอว่าการที่ผู้เข้าร่วมชุมนุมบางรายก่อความไม่สงบเรียบร้อยนั้น ไม่อาจถือเป็นเหตุให้ห้ามการชุมนุมหรือสลายการชุมนุมได้ แต่หากการชุมนุมได้ก่อให้เกิดอันตรายแก่ความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะ หรือเป็นการใช้เครื่องหมายขององค์กรที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือการกล่าวข้อความทำให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและสัญลักษณ์ของรัฐ การปลุกระดมฝูงชน เป็นต้นนั้นจึงจะถือว่าเป็นเหตุที่สมควรแก่การดำเนินการสั่งห้ามการชุมนุมในสถานที่โล่งได้

สำหรับการห้ามการชุมนุมนั้นมีเงื่อนไขในทางรูปแบบเหมือนกันกับการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุม กล่าวคือ จะต้องมีการแจ้งการห้ามและกำหนดระยะเวลาที่จะให้มีการให้ความเห็นต่อการห้ามการชุมนุมดังกล่าวได้ โดยการห้ามการชุมนุมในกรณีของการชุมนุมในสถานที่โล่งนี้มีเจตนารมณ์ในการให้ความคุ้มครองแก่ความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะโดยรวม ทั้งนี้ การห้ามการชุมนุมในกรณีดังกล่าวถือเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่ง จึงเป็นเหตุให้ผู้ที่ได้รับคำสั่งทางปกครองดังกล่าวสามารถดำเนินการฟ้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง (Anfechtungsklage) ต่อศาลปกครองได้ ทั้งนี้ ก่อนที่จะมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองจะต้องดำเนินการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองดังกล่าวขึ้นเสียก่อน

3.2.2.5 หลักของการสั่งสลายการชุมนุม

หลักการในการสั่งสลายการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมันนั้น สามารถที่จะทำการจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกันกับหลักของการห้ามการชุมนุม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้¹⁸

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 194.

(1) การสั่งสลายการชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิด

การสั่งสลายการชุมนุมในลักษณะดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้เฉพาะในกรณีที่มีผู้เข้าร่วมการชุมนุมฝ่าฝืนข้อกำหนดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย และการห้ามพกพาอาวุธเท่านั้น โดยรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมัน ได้มีการกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการสั่งสลายการชุมนุมได้ในกรณีดังต่อไปนี้

เมื่อการชุมนุมนั้นมีผู้นำการชุมนุมเป็นผู้ไม่มีสิทธิในการชุมนุม และแม้ว่าในบทบัญญัติของกฎหมายจะกำหนดเงื่อนไขไว้เฉพาะกับผู้นำการชุมนุมเท่านั้น แต่หากผู้เข้าร่วมการชุมนุมเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ถูกคำสั่งห้าม หรือเป็นผู้เข้าร่วมการชุมนุมสนับสนุนเป้าหมายของพรรคการเมืองดังกล่าวแล้ว หรือกรณีที่มีผู้เข้าร่วมการชุมนุมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับผู้นำหรือเป็นสมาชิกของผู้นำ รัฐบัญญัติฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้สามารถมีคำสั่งการสั่งสลายการชุมนุมดังกล่าวนี้ได้

การชุมนุมนั้นได้ดำเนินไปโดยมีการใช้กำลังหรือมีการต่อต้านการบังคับการของเจ้าหน้าที่หรือการชุมนุมดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดอันตรายโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพของผู้เข้าร่วมการชุมนุม

กรณีที่ผู้นำการชุมนุมนั้นไม่ดำเนินการสั่งให้ผู้เข้าร่วมที่ได้มีการพกพาอาวุธเข้ามาในการชุมนุมออกจากชุมนุมโดยทันที เนื่องจากรัฐบัญญัติฉบับดังกล่าวได้วางหลักเอาไว้ว่า หากผู้นำการชุมนุมเห็นว่าผู้เข้าร่วมได้มีพกพาอาวุธเข้ามาชุมนุมด้วยนั้น ผู้นำจะต้องดำเนินการสั่งให้บุคคลผู้พกพาอาวุธมาออกจากการชุมนุมและออกไปจากบริเวณที่ชุมนุมในทันที พร้อมทั้งจะต้องทำการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้รับทราบปัญหา เพื่อขอให้มีการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อผู้นั้นขัดขืนไม่ยอมออกจากการชุมนุม ซึ่งตัวของผู้นำการชุมนุมไม่มีสิทธิที่จะใช้อำนาจบังคับด้วยตนเองให้ผู้ที่ยกพาอาวุธเข้ามาในการชุมนุมนั้นออกไปจากการชุมนุมได้

การชุมนุมนั้นมีลักษณะเป็นการชุมนุมที่ขัดต่อหลักกฎหมายอาญาที่มีสาระสำคัญเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงหรือความผิดอาญาแผ่นดิน หรือเป็นการชุมนุมที่มีการเรียกร้องหรือจูงใจให้มีการกระทำความผิดดังกล่าว และผู้นำการชุมนุมไม่ดำเนินการเพื่อห้ามปรามแต่อย่างใด

(2) การสั่งสลายการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่ง

การสั่งสลายการชุมนุมในกรณีดังกล่าวนี้จะต้องเป็นกรณีที่การชุมนุมนั้นมีลักษณะที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยสาธารณะ ทั้งนี้ ในการตีความว่ามีเหตุที่จะทำให้มีการสั่งสลายการชุมนุมหรือไม่นั้นจะต้องตีความภายใต้เงื่อนไขอย่างแคบ กล่าวคือ หาก

เป็นเพียงการกระทำในลักษณะของการไม่ได้แจ้งการชุมนุม หรือการไม่ให้ข้อมูล หรือการกระทำที่ขัดต่อเงื่อนไขในการชุมนุมเพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่อาจที่จะทำการถือได้ว่าเป็นอันตรายโดยตรงที่จะเป็นเหตุให้มีการสั่งสลายการชุมนุมได้

ทั้งนี้ ในการสั่งสลายการชุมนุมลักษณะดังกล่าวนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทำการออกคำสั่งห้ามมิให้มีการเข้ามาในบริเวณที่กำหนดเอาไว้ด้วย และหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งนั้นก็สามารถที่จะทำการบังคับโดยการจับกุมได้ แต่คำสั่งห้ามมิให้มีการเข้าไปในบริเวณที่กำหนดจะไม่นำมาบังคับใช้กับกรณีของการเดินขบวน เนื่องจากการเดินขบวนนั้นมีลักษณะเป็นเคลื่อนไหว และการหยุดเคลื่อนไหวนั้น ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการออกคำสั่งสลายการชุมนุมแล้วนั้นส่งผลทำให้สถานะของการชุมนุมดังกล่าวนี้กลับกลายเป็นเพียงการรวมตัวกันอันเป็นการกระทำที่ไม่ตกอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของเสรีภาพในการชุมนุมและรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเยอรมันแล้ว นอกจากนี้ การมีคำสั่งสลายการชุมนุมในกรณีดังกล่าวถือเป็นคำสั่งที่มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งมักอยู่ในรูปของคำสั่งทางปกครอง โดยวาจา และจะเป็นคำสั่งที่สามารถทำการบังคับใช้ได้ทันที

3.2.3 สาธารณรัฐเกาหลี

เสรีภาพในการชุมนุมและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเกาหลีนั้นได้รับการรับรองไว้ในมาตรา 21 รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530) ด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้วสาธารณรัฐเกาหลีได้มีการตรากฎหมายควบคุมเสรีภาพในการชุมนุมขึ้นบังคับใช้โดยเรียกว่า “รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวน (The Assembly and Demonstration Act (ADA))” มาตั้งแต่นั้นปี ค.ศ. 1960 (พ.ศ. 2503) ซึ่งต่อมาได้มีการยกเลิกมาตรการทางกฎหมายฉบับดังกล่าวทิ้งฉบับไป แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) ก็ได้มีการมีการตราขึ้นฉบับใหม่อีกครั้ง โดยรัฐบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการตราขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมการชุมนุมและการเดินขบวนของประชาชนชาวเกาหลีใต้ เพื่อสร้างความสมดุลอย่างเหมาะสมระหว่างการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนกับความสงบเรียบร้อยของสังคมจากการชุมนุมและการเดินขบวนด้วยการให้ความคุ้มครองพลเมืองจากการชุมนุมและการเดินขบวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปพร้อมๆกับการสร้างหลักประกันสิทธิอย่างสูงสุดแก่การชุมนุมและการเดินขบวนที่ชอบด้วยกฎหมายด้วย¹⁹

¹⁹ นิธิณี ทองแท้. (2557). “เสรีภาพในการชุมนุมของสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)”. วารสารนิติสังคมศาสตร์, 7(2), หน้า 104.

3.2.3.1 ความหมายของการชุมนุมและการเดินขบวน

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) นั้นไม่ได้มีการกำหนดนิยามความหมายของการชุมนุมเอาไว้โดยตรงว่าหมายถึงสิ่งใด โดยมีแต่เพียงการให้นิยามของคำว่า “การชุมนุมในพื้นที่เปิดโล่ง” เอาไว้ว่าหมายถึง การชุมนุมกันในสถานที่ที่ไม่มีหลังคาหรือสิ่งปิดกั้นทั้งสี่ด้าน²⁰ โดยนิยามดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงลักษณะทางกายภาพมากกว่าการบ่งชี้ถึงลักษณะทางกฎหมาย ดังนั้น ความหมายของการชุมนุมในพื้นที่เปิดโล่งในรัฐบัญญัติฉบับนี้จึงมีความหมายที่ครอบคลุมทั้งการชุมนุมในพื้นที่ของเอกชนและของภาครัฐด้วย ครอบคลุมในพื้นที่ดังกล่าวที่ไม่มีหลังคาหรือในที่โล่งที่ไม่มีผนังกันล้อมรอบ²¹

สำหรับความหมายของการเดินขบวนในรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนสาธารณรัฐเกาหลีนั้นมีความหมายว่า การกระทำที่กลุ่มของบุคคลที่มารวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน, แสดงพลังหรือเจตนารมณ์เช่นเดียวกัน โดยการเดินขบวนไปในสถานที่ที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้ อาทิ ถนน ลานสาธารณะ หรือสวนสาธารณะ เป็นต้น อันมีลักษณะเป็นการกระทำที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไป²² แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบัญญัติฉบับนี้ก็มิได้มีการกำหนดจำนวนของผู้เข้าร่วมเอาไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องมีจำนวนเท่าใด แต่จะให้ความสำคัญกับจุดประสงค์ของการเข้าร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องในเรื่องเดียวกันเป็นสำคัญแทน²³

²⁰ The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 2 (Definitions)

For the purposes of this Act, the definitions of terms shall be as follows:

1. The term "outdoor assembly" means an assembly in a place that has no roof or covering or is in an open space with none of its four sides closed;

²¹ ปกรณ์ นิลประพันธ์. (2553). “กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของต่างประเทศ”. วารสารกฎหมายปกครอง, 27(1), หน้า 3-5.

²² The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 2 (Definitions)

For the purposes of this Act, the definitions of terms shall be as follows:

2. The term "demonstration" means an act of a group of persons associated under common objectives parading along, or displaying their will or vigorous determination in, public places available for the free movement of the general public, such as roads, plazas, parks, etc., with the aim of exerting influence on the opinions of a large number of unspecified persons or overwhelming them;

²³ จันทริจา เอี่ยมยุธา. (2553). “กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวนของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี”. วารสารกฎหมายปกครอง, 27(1), หน้า 69-70.

3.2.3.2 หลักการแจ้งการชุมนุมหรือการเดินขบวน

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) ได้มีการกำหนดให้ผู้ซึ่งมีความประสงค์จะจัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนจะต้องทำการแจ้งการดำเนินการไปยังหัวหน้าสถานีตำรวจที่มีอำนาจในท้องที่ที่จะทำการจัดการชุมนุมขึ้นเป็นเวลาตั้งแต่ 720 ชั่วโมง ถึง 48 ชั่วโมงก่อนการชุมนุมหรือการเดินขบวนนั้นเริ่มต้นขึ้น โดยจะต้องมีรายละเอียดของการแจ้งทั้งในส่วนของวัตถุประสงค์ วันและเวลาในการดำเนินการ สถานที่ รายละเอียดเกี่ยวกับผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนเป็นต้น สำหรับในกรณีสถานที่ที่ใช้ในการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งหรือสถานที่เดินขบวนที่อยู่ภายใต้อำนาจของสถานีตำรวจตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปนั้น ผู้ที่มีหน้าที่เป็นผู้จัดการจะต้องทำการแจ้งต่อทางผู้บังคับบัญชาการสถานีตำรวจประจำเขตในเขตอำนาจทั้งสองแห่ง²⁴ ทั้งนี้ เมื่อทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการแจ้งดังกล่าวแล้วจะต้องทำการออกใบรับแจ้งแก่ผู้แจ้งทันที แต่หากการแจ้งดังกล่าวนั้นเป็นการแจ้งที่ไม่สมบูรณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับแจ้งจะต้องทำการแจ้งให้แก่ผู้จัดการชุมนุมทำการแก้ไขให้เสร็จสมบูรณ์ภายใน 12 ชั่วโมงนับตั้งแต่การออกใบรับแจ้ง โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องทำการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการแก้ไขเป็นหนังสือระบุถึงรายการที่จะต้องทำการแก้ไขให้แก่ผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวน และผู้จัดการดังกล่าวจะต้องทำการแก้ไขหนังสือแจ้งให้แล้วเสร็จภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากได้รับการแจ้งการแก้ไขนั้น²⁵

สำหรับในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งการจัดชุมนุมในสถานที่เดียวกันมากกว่าหนึ่งกลุ่มโดยมีวัตถุประสงค์หรืออุดมการณ์ที่ขัดแย้งกัน ประกอบกับการมีเหตุอันสมควรที่จะเชื่อได้ว่าจะมีการรบกวนการชุมนุมหรือการเดินขบวนระหว่างกัน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีคำสั่งห้ามการชุมนุมหรือการเดินขบวนไปยังผู้จัดการที่ทำหนังสือแจ้งมารายหลังพร้อมกับแจ้งเหตุผลดังกล่าวให้ทราบด้วย โดยผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่ได้รับคำสั่งห้ามจากเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นจะต้องทำการชะลอการ

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

²⁵ The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 7 (Complement, etc. of Report)

(1) In cases where the head of the competent police authority has found the report under Article 6 (1) lacking in the required details, he/she may, within 12 hours from the issuance of a certificate of receipt, give the organizer of the assembly or demonstration instructions to complement the required details of the report within a time limit of 24 hours.

(2) The instructions for complementing the report as referred to in paragraph (1) shall be notified in writing, specifying matters to be complemented; such instructions shall be given to the organizer of the assembly or demonstration or the person in charge of liaison.

ดำเนินการออกไปจนกว่าคำสั่งห้ามที่ได้รับจะสิ้นสุดลง และหากการชะลอการชุมนุมหรือการเดินทางนั้นเป็นเหตุทำให้ได้ล่วงเลยไปจากกำหนดการเดิมที่วางไว้แล้ว ผู้จัดการชุมนุมโดยการเดินทางอาจทำการกำหนดวันและเวลาที่จะดำเนินการที่ได้แจ้งไว้ขึ้นใหม่ได้และจะต้องทำการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีเขตอำนาจให้รับทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงก่อนมีการเริ่มการชุมนุมหรือการเดินทางนั้นๆ²⁶

3.2.3.3 ข้อจำกัดของการจัดการชุมนุมหรือการเดินทาง

หลักของการกำหนดข้อห้ามในการชุมนุมและการเดินทางที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญคือการชุมนุมและการเดินทางสาธารณะรัฐเกาหลีนั้น เป็นข้อห้ามสำหรับการชุมนุมและการเดินทางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองที่ถูกยุบพรรคตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี หรือการดำเนินการในลักษณะของการก่อให้เกิดการคุกคามต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมหรือการเดินทางดังกล่าวนี้ด้วย²⁷ รวมไปถึงการให้ความคุ้มครองแก่สถานที่สำคัญของรัฐ ยกตัวอย่างเช่น สถานเอกอัครราชทูต อาคารรัฐสภา อาคารศาล หรือที่พำนักของประธานาธิบดี เป็นต้น แต่สำหรับในกรณีของสถานเอกอัครราชทูตหรือที่พำนักของหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตนั้น รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินทางสาธารณะรัฐเกาหลีได้กำหนดห้ามทำการชุมนุมในรัศมี 100 เมตรเท่านั้น แต่หากการชุมนุมดังกล่าวมิได้ก่อให้เกิดอุปสรรคหรือมีจุดมุ่งหมายตรงที่สถานเอกอัครราชทูตหรือที่พำนักของหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตนั้นโดยตรงก็สามารถที่จะดำเนินการการชุมนุมต่อไปได้²⁸

²⁶ จันทรจิรา เอี่ยมยธา. *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 23*. หน้า 73.

²⁷ The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 5 (Ban of Assemblies and Demonstrations)

(1) No one shall hold any assembly, or stage any demonstration, which falls under any of the following subparagraphs:

1. An assembly held or a demonstration staged in an attempt to obtain the achievement of objectives of a political party that has been dissolved by the decision of the Constitutional Court; and

2. An assembly or demonstration which clearly poses a direct threat to public peace and order by inciting collective violence, threats, destruction, arson, etc.

(2) No one shall conduct any propaganda campaign for such assembly or demonstration as is banned under paragraph (1) or incite people to hold such assembly or stage such demonstration.

²⁸ นิธิณี ทองแท้. *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 19*. หน้า 107.

ทั้งนี้ เมื่อได้มีการประกาศห้ามการชุมนุมหรือการเดินขบวนจากหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมีเขตอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาการตำรวจประจำเขตหรือภาคนั้นแล้วให้มีการทำรายงานต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของหัวหน้าสถานีตำรวจนั้นๆ ให้ทราบก่อนวันชุมนุมหรือวันเดินขบวนด้วย และหากผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปนั้นมีคำวินิจฉัยประการใดก็ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนทราบด้วย โดยเมื่อทางฝ่ายผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนได้รับทราบคำวินิจฉัยแล้วก็สามารถดำเนินการจัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนตามที่ได้แจ้งไว้ตั้งแต่แรกต่อไปได้ เว้นเสียแต่คำสั่งห้ามดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อระยะเวลาการชุมนุมหรือการเดินขบวน ซึ่งหากเป็นกรณีดังกล่าวนี้ผู้จัดการจะต้องทำการแจ้งวันและเวลาในการจัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนใหม่ต่อหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมีเขตอำนาจภายใน 24 ชั่วโมงก่อนการชุมนุมหรือการเดินขบวนจะเริ่มขึ้น

3.2.3.4 หลักการอุทธรณ์คำสั่งห้ามการชุมนุมหรือการเดินขบวน

เมื่อมีคำสั่งห้ามทำการชุมนุมหรือการเดินขบวนนั้น ผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่มีคำสั่งห้ามดังกล่าวสามารถทำการยื่นอุทธรณ์คำสั่งห้ามนั้นต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ออกคำสั่ง ภายใน 10 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับคำสั่งห้าม โดยรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนสาธารณรัฐเกาหลีนั้นกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับคำอุทธรณ์นั้นจะต้องทำการออกใบรับอุทธรณ์ให้แก่ผู้อุทธรณ์ในทันที และจะต้องทำการระบุวันเวลารับแจ้งต่อผู้แจ้งพร้อมทั้งต้องมีคำวินิจฉัยภายใน 24 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่รับคำอุทธรณ์ หากผู้บังคับบัญชาผู้รับคำอุทธรณ์นั้น ไม่มีคำวินิจฉัยเป็นหนังสือภายใน 24 ชั่วโมงให้แก่ผู้อุทธรณ์จะถือว่าคำสั่งห้ามการชุมนุมหรือการเดินขบวนนั้น ไม่มีผลมาตั้งแต่ต้น²⁹

ในกรณีที่คำสั่งห้ามนั้น ได้รับคำวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือคำสั่งห้ามนั้น ไม่มีผลมาตั้งแต่ต้น ผู้อุทธรณ์ สามารถที่จะทำการดำเนินการจัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนต่อไปได้ตามที่แจ้งไว้ตั้งแต่ต้น แต่ในกรณีที่เลยกำหนดระยะเวลาดังที่เคยมิได้แจ้งไว้

²⁹ The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 9 (Complaint, etc. against Notice of Ban of Assembly and Demonstration)

(2) The head of police authority who has received a complaint as referred to in paragraph (1) shall forthwith issue a certificate of receipt specifying the date and time of receipt to the demurrer concerned, and shall make a ruling within 24 hours after receipt of such complaint. Where no written ruling has been sent within 24 hours after receipt of such complaint, the notice of ban issued by the head of the competent police authority shall become void retroactively.

แล้วอันมีเหตุมาจากการประกาศห้ามนั้น ผู้อุทธรณ์จำเป็นที่จะต้องทำการกำหนดวันและเวลาใหม่ โดยแจ้งให้หัวหน้าสถานีตำรวจในเขตอำนาจรับทราบไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงก่อนที่จะมีการเริ่มดำเนินการดังกล่าว จึงจะสามารถจัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย³⁰

3.2.3.5 ระบบการจัดการชุมนุมและการเดินขบวน

สำหรับระบบการจัดการชุมนุมและการเดินขบวนดังที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนสาธารณรัฐเกาหลีนั้นมีใช้ระบบการจัดการชุมนุมแบบแจ้งเพื่อทราบ กล่าวคือ ผู้จัดการชุมนุมมีหน้าที่แจ้งรายละเอียดของการชุมนุมแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีเขตอำนาจให้รับทราบ โดยหากการชุมนุมและการเดินขบวนที่จะจัดขึ้นไม่เข้าลักษณะข้อห้ามตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้วก็สามารถที่จะจัดการชุมนุมได้ แต่หากการจัดการชุมนุมดังกล่าวมีลักษณะเข้าข้อห้ามตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจอาจทำการออกคำสั่งห้ามการจัดการชุมนุมและการเดินขบวนดังกล่าวได้

แต่อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจะกำหนดให้การจัดการชุมนุมและการเดินขบวนเป็นเพียงการแจ้งเพื่อทราบเท่านั้น และแม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีความเห็นว่าการจัดการชุมนุมและการเดินขบวนตามหลักที่ได้วางไว้แล้วนั้นไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะของการขออนุญาตแต่เป็นเพียงการแจ้งเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับทราบเพียงอย่างเดียวก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจมักตีความการบังคับใช้รัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนนั้นว่าจำเป็นต้องได้รับการอนุญาตจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียก่อน มิเช่นนั้นจะถือว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย³¹

3.2.3.6 บทกำหนดโทษ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) ได้มีการกำหนดโทษแก่ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติเอาไว้ ดังต่อไปนี้

(1) การขัดขวางการชุมนุมและการเดินขบวนอันมีลักษณะการกระทำเป็นการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการชุมนุมและการเดินขบวน โดยสงบ หรือเป็นการขัดขวางการสั่งการด้วยความรุนแรง ชูเชิญ หรือโดยวิธีอื่นใด รวมไปถึงการขัดขวางผู้จัดการการชุมนุมหรือการเดินขบวนในการปฏิบัติ

³⁰ นิธิณี ทองแท้. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 19. หน้า 108-109.

³¹ มานะชัย แก้วพงษ์ษา. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 12. หน้า 54-55.

หน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐบัญญัตินี้ด้วยความรุนแรงหรือขู่เข็ญหรือโดยวิธีอื่นใดนั้น จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 3 ล้านบาท³²

(2) การจัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนเพื่อพยายามที่จะทำการบรลุวัตถุประสงค์ของพรรคการเมืองที่ถูกลบโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ หรือสังเกตเห็นได้ชัดว่าการชุมนุมหรือการเดินขบวนนั้นเป็นการคุกคามโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ โดยปลุกระดมความรุนแรงร่วมกัน การข่มขู่ การทำลายล้าง การลอบวางเพลิง ฯลฯ หรือการไม่ทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้อยู่ในเขตอำนาจที่จะทำการชุมนุมหรือการเดินขบวนภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดนั้นจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 ล้านบาท³³

(3) การจัดการชุมนุมโดยมุ่งประสงค์ให้เกิดความหวาดกลัวหรือเป็นการมุ่งที่จะทำการคุกคามความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือความมั่นคงของรัฐโดยตรงนั้น จะต้องระวางโทษไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท³⁴

(4) ผู้เข้าร่วมชุมนุมหรือการเดินขบวนอันมีลักษณะการกระทำเป็นการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการชุมนุมและการเดินขบวน โดยสงบ หรือเป็นการขัดขวางการสั่งการด้วยความรุนแรงขู่เข็ญ หรือโดยวิธีอื่นใดนั้นจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 5 แสนwon หรือได้รับโทษทางจรรยาจร หรือฝ่าฝืนหรือทำลายข้อกำหนดในรายงานการจัดการชุมนุมและการเดินขบวนจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท³⁵

³² The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 22 (Penal Provisions)

(1) Any person who violates the provisions of Article 3 (1) or (2) shall be punished by imprisonment for not more than three years or by a fine not exceeding three million won: Provided, That if a member of the armed forces, public prosecutor, or police officer violates Article 3 (1) or (2), he/she shall be punished by imprisonment for not more than five years.

³³ The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 22 (Penal Provisions)

(2) Any person who violates the provisions of Article 5 (1) or 6 (1) or who holds an assembly or stages a demonstration against which a notice of ban has been issued under Article 8 shall be punished by imprisonment for not more than two years or by a fine not exceeding two million won.

³⁴ The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 22 (Penal Provisions)

(3) Any person who violates the provisions of Article 5 (2) or 16 (4) shall be punished by imprisonment for not more than one year or by a fine not exceeding one million won.

³⁵ The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 22 (Penal Provisions)

(5) การจัดการชุมนุมและการเดินขบวนในเวลากลางคืนจะได้รับโทษที่แตกต่างกันออกไปตามสถานะและหน้าที่ที่มีต่อการชุมนุมหรือการเดินขบวนนั้น อันได้แก่ ผู้จัดการจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท, ผู้ประสานงานระวางโทษไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 5 แสนwon หรือได้รับโทษกักขังหรือปรับลดโทษ และผู้เข้าร่วมต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5 แสนwon หรือได้รับโทษกักขังหรือปรับลดโทษ³⁶

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในประเด็นของกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐเกาหลีนั้นจะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายฉบับดังกล่าวจะมีได้มีการกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะเอาไว้เช่นเดียวกับมาตรการทางกฎหมายของไทยและกฎหมายต่างประเทศก่อนหน้านี้ แต่การวางขอบเขตและเงื่อนไขของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมไปถึงหลักในการถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐกลับได้มีการวางหลักเอาไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนบทกำหนดโทษของผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐบัญญัติฉบับดังกล่าวนั้นก็ได้มีการจำแนกประเภทความรับผิดชอบโดยคำนึงถึงสถานะความรับผิดชอบ และลักษณะในการกระทำความผิดที่มีความแตกต่างกันอีกด้วย โดยจะเห็นได้จากมีการกำหนดอัตราโทษที่มีความลดหลั่นกันไปตามความสำคัญที่ผู้ทำการฝ่าฝืนนั้นมีต่อการชุมนุมหรือการเดินขบวน จึงเป็นการส่งเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของสาธารณรัฐเกาหลีนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) Any person who has participated in an assembly or demonstration which violates the provisions of Article 5 (1) even with the knowledge of such fact, shall be punished by imprisonment for not more than six months, a fine not exceeding five hundred thousand won, penal detention or a minor fine.

³⁶ The Assembly and Demonstration Act (ADA) 2007, Article 23 (Penal Provisions)

Any person who violates the main sentence of Article 10 or Article 11, or who violates the ban as provided for in Article 12, shall be punished according to the following classification of offenders:

1. The organizer shall be punished by imprisonment for not more than one year, or by a fine not exceeding one million won;
2. The moderator shall be punished by imprisonment for not more than six months, a fine not exceeding 500,000 won, penal detention, or a minor fine; and
3. A person who participates in an assembly or demonstration with the knowledge of the fact shall be punished by a fine not exceeding 500,000 won, penal detention, or a minor fine.

3.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่ผู้ชุมนุมตามกฎหมายไทย

การให้การรับรองเสรีภาพในการชุมนุมในประเทศไทยนั้น ได้มีการบัญญัติหลักการรับรองและการให้ความคุ้มครอง ตลอดจนอำนาจหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะนำมาใช้กับการควบคุมการชุมนุมสาธารณะนั้น มีมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญดังต่อไปนี้

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เสรีภาพในการชุมนุมของประเทศไทยนั้น มีจุดเริ่มต้นขึ้นจากการที่ประเทศไทยได้ลงนามเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง จึงก่อให้เกิดพันธกรณีที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายภายในให้มีความสอดคล้องกับหลักการให้การรับรองและคุ้มครองแก่เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนดังที่ได้วางหลักไว้ในกติการะหว่างประเทศฉบับดังกล่าว จึงได้มีการนำเอาหลักเสรีภาพในการชุมนุมนี้มาบัญญัติไว้ในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ในปี พุทธศักราช 2540 มาตรา 44 เป็นต้นมา จนกระทั่งในเวลาต่อมา แม้จะมีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ขึ้นบังคับใช้แทนฉบับในปี พ.ศ. 2540 นั้นก็ยังคงหลักการให้การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพดังกล่าวไว้ โดยได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 11 เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม มาตรา 63³⁷ ซึ่งมีความเดียวกับมาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

สำหรับเสรีภาพในการชุมนุมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองนั้นจะอยู่ในสถานะของสิทธิขั้นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชาวไทยประการหนึ่ง ซึ่งแม้ในปัจจุบันจะมีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

³⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 63.

ไทย พุทธศักราช 2560 ขึ้นบังคับใช้ใหม่ก็ยังมีการบัญญัติการรับรองหลักการดังกล่าวไว้เอาเช่นเดิม โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 44³⁸ ที่ว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในเรื่องของการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งสองฉบับนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ประชาชนชาวไทยทุกคนนั้นมีสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมกันเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ หากการชุมนุมดังกล่าวนั้นเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยการชุมนุมดังกล่าวนี้จะไม่ถูกปิดกั้นหรือถูกขัดขวางจากทางภาครัฐ อีกทั้ง ยังได้กำหนดข้อห้ามในการเข้าแทรกแซงการชุมนุมโดยสงบในทุกรูปแบบของภาครัฐ ตลอดจน กำหนดให้รัฐนั้นจะต้องทำการอำนวยความสะดวกแก่การชุมนุมโดยสงบของประชาชนอีกด้วย³⁹

ทั้งนี้ แม้จะมีการบัญญัติหลักในเรื่องของการให้การรับรองและให้ความเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะเอาไว้ ซึ่งแต่ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ขึ้นบังคับใช้นั้น ประเทศไทยยังไม่เคยมีการตรากฎหมายรับรองบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในกรณีดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นกฎหมายในลำดับใด โดยมีแต่เพียงการนำเอาหลักการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลม แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการทางกฎหมายทั้งหมดนี้ก็มีได้มีเจตนารมณ์ของการให้การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพดังที่บัญญัติไว้ในหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด⁴⁰

³⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 44.

³⁹ อัครเดช สีเหมือน. (2562). การใช้กำลังเข้ายุติการชุมนุมสาธารณะที่มีขอบด้วยกฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามหลักสากล: ศึกษาพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. หน้า 34-35.

⁴⁰ สำราญ นานุดร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 9. หน้า 98-99.

3.3.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยเองก็ได้มีการบัญญัติบทบัญญัติที่มีความเกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมเอาไว้อยู่หลายมาตราด้วยกัน ซึ่งบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาที่มีความสำคัญต่อหลักที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมมีดังต่อไปนี้

3.3.2.1 การใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายอันมีลักษณะเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ⁴¹

การกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการกระทำความผิดตามหลักการแห่งบทบัญญัติมาตรา 113 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติเอาไว้ว่า

“ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

(1) ส้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

(2) ส้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้ หรือ

(3) แบ่งแยกราชอาณาจักรหรือยึดอำนาจปกครองในส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งราชอาณาจักร

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต”

จากบทบัญญัติในข้างต้นนั้นอาจกล่าวได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานกบฏ กล่าวคือ การกระทำความผิดตามมาตรา 113 นั้นเป็นการกระทำความผิดต่อความมั่นคงภายในของรัฐด้วยการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย⁴² โดยมีวัตถุประสงค์ของการกระทำในลักษณะสำคัญ อันได้แก่ การล้มล้างรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ เป็นการทำให้รัฐธรรมนูญที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้นไม่สามารถบังคับใช้ต่อไปได้ ซึ่งการล้มล้างในลักษณะนี้รวมไปถึงการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเก่าแล้วกำหนดฉบับใหม่ขึ้นมาใช้แทนด้วย⁴³ และการล้มล้างรัฐบาล อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการนั้นเป็นการกระทำที่มุ่งประสงค์จะกระทำต่อองค์กรหรือสถาบันเป็นสำคัญ ซึ่งอาจกล่าวโดยรวมในความหมายของการเป็นกบฏนั่นเอง⁴⁴

⁴¹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 113

⁴² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2564). **ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง** (พิมพ์ครั้งที่ 44 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 301.

⁴³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1512-1515/2497 เข้าถึงได้จาก เรื่องเดียวกัน, หน้า 301.

⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 751,752/2478 เข้าถึงได้จาก เรื่องเดียวกัน, หน้า 301.

3.3.2.2 การทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือหรือวิธีอื่นใดอัน มิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต⁴⁵

สำหรับการกระทำความผิดในลักษณะนี้เป็นการกระทำความผิดที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีใจความว่า

“ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือหรือวิธีอื่นใดอัน มิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต

(1) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย

(2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ

(3) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี”

จากหลักการแห่งบทบัญญัติในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการปราบปรามการ โฆษณาในลักษณะบางประการตามที่กำหนด โดยความรับผิดชอบจากการโฆษณานั้นจะเริ่มขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนได้รับรู้ถึงการโฆษณาดังกล่าวนั้น กล่าวคือ หากเป็นเพียงการกระทำในลักษณะของการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองไว้นั้น โดยเชื่อโดยสุจริตว่าเป็นความจริงและได้แสดงความคิดเห็นด้วยความบริสุทธิ์ใจก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามมาตราดังกล่าว⁴⁶

3.3.2.3 การมั่วสุมกันโดยใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง⁴⁷

การมั่วสุมกันโดยใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติเอาไว้ว่า

“ผู้ใดมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 116

⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 456/2478 เข้าถึงได้จาก ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 42, หน้า 303.

⁴⁷ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 215

ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาชญากรรม ผู้ที่กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้มีหน้าที่สั่งการในการกระทำความผิดนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติในข้างต้นนั้นจะต้องทำการพิจารณาว่าการชุมนุมที่ได้จัดขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้างเมืองหรือสังคมด้วยหรือไม่ โดยความวุ่นวายตามมาตรา 215 นั้นไม่จำเป็นต้องถึงขนาดที่ส่งผลกระทบต่อทั้งอำเภอหรือทั้งจังหวัด หากมีความวุ่นวายเกิดขึ้นเพียงจุดใดจุดหนึ่งแล้วนั้นก็อาจถือได้ว่าเป็นการสร้าง ความวุ่นวายต่อความสงบสุขของประชาชนได้แล้ว ดังนั้น แม้จะเป็นการทำอันตรายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินของบุคคลอื่นนั้นก็ถือได้ว่าเป็นการก่อให้เกิดความวุ่นวายแก่บ้านเมืองได้เช่นกัน

3.3.2.4 การกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตามคำสั่งในการมั่วสุมกันโดยใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง

การกระทำการฝ่าฝืนหรือขัดขืนต่อคำสั่งของเจ้าพนักงานในกรณีดังกล่าวนี้เป็นการกระทำความผิดอาญาในมาตรา 216 ซึ่งได้บัญญัติวางหลักความรับผิดทางอาญาไว้ ดังนี้⁴⁸

“เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มั่วสุมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 215 ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุม จะเห็นได้ว่า การนำเอาบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับการชุมนุมสาธารณะนั้นจะต้องเป็นการกระทำความผิดที่ครบองค์ประกอบของความผิดแล้วเท่านั้นจึงจะก่อให้เกิดความรับผิดทางอาญาขึ้น ซึ่งในปัจจุบันนั้นมักไม่ค่อยเกิดกรณีของการฟ้องร้องจากการได้รับความเดือดร้อนรำคาญหรือเกิดความเสียหายจากการชุมนุมมากนัก เนื่องจากเมื่อมีผู้เข้าร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมากจึงอาจหาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้ยาก จึงมักฟ้องร้องกันโดยเหตุจากการปราศรัยอันมีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาทเสียส่วนใหญ่

⁴⁸ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 216

3.3.3 พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้นเป็นมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดวางหลักเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะให้มีความชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคี โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะของประชาชนนั้นดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย และไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย ตลอดจนศีลธรรมอันดีของประชาชน ภายใต้การให้การรับรองและการให้ความคุ้มครองจากภาครัฐ ทั้งนี้ การชุมนุมดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ รวมทั้งศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นด้วย⁴⁹ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ได้มีการกำหนดหลักการและ ขอบเขตที่มีความเกี่ยวข้องกับการการชุมนุมสาธารณะไว้ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

3.3.3.1 นิยามของคำว่าชุมนุมสาธารณะ

นิยามความหมายของคำว่าชุมนุมสาธารณะนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้บัญญัติไว้ว่าหมายถึง “การชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้อง สนับสนุน คัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงออก ต่อประชาชนทั่วไปและบุคคลอื่นสามารถเข้าร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าการชุมนุมนั้นจะมีการ เดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่”

ดังบทบัญญัติที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนั้นได้แสดงให้เห็นว่า การชุมนุมจะถือว่าเป็นการชุมนุมสาธารณะที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้น จะต้องเป็นการชุมนุมในที่สาธารณะที่บุคคลอื่นสามารถเข้าร่วมการชุมนุมเหล่านั้นได้ด้วย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังได้มีการกำหนดลักษณะของการชุมนุมที่ไม่อาจได้รับการคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 เอาไว้อีกด้วย⁵⁰ อันได้แก่ การชุมนุมเนื่องในงานพระราชพิธีและงานรัฐพิธี, การชุมนุมเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมตามจารีตประเพณีหรือวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น, การจัดมหรสพ กีฬา ส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่นเพื่อประโยชน์ทางการค้าปกติของผู้จัดการชุมนุม, การชุมนุมภายในสถานศึกษา, การชุมนุมหรือการประชุมตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือการประชุมสัมมนาทางวิชาการของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ทางวิชาการ และการชุมนุมที่จัดขึ้นใน

⁴⁹ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ

⁵⁰ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 3

ระยะเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือการชุมนุมที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งแต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น นอกจากนี้ยังหมายถึงการชุมนุมในพื้นที่ส่วนตัวที่บุคคลอื่นไม่สามารถเข้าร่วมได้นั้น

ทั้งนี้ หากการชุมนุมสาธารณะใดเข้าลักษณะประการใดประการหนึ่งดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนั้น จะถือว่าการชุมนุมดังกล่าวนั้นเป็นการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการชุมนุมที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

3.3.3.2 หลักการทั่วไปในการชุมนุม

หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้นจะต้องเป็นการชุมนุมที่เป็นไปด้วยความสงบและปราศจากอาวุธ โดยการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ชุมนุมในระหว่างที่มีการจัดการชุมนุมนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายฉบับอื่น ได้บัญญัติให้การรับรองไว้ให้สามารถกระทำได้⁵¹ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ยังได้มีการกำหนดลักษณะต้องห้ามของการชุมนุมเอาไว้อีกด้วย⁵² ซึ่งมีลักษณะดังนี้

(1) การชุมนุมที่จัดขึ้นภายในรัศมี 150 เมตรจากพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่เจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชनिเวศน์ ตำหนักหรือจากที่ประทับหรือพำนัก หรือสถานที่ทำนุของพระราชอาคันตุกะ

(2) การจัดการชุมนุมภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล ศาลต่างๆตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาล เว้นแต่ จะมีการจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมในพื้นที่ดังกล่าวเหล่านั้น

(3) ชุมนุมที่จัดขึ้นภายในรัศมีไม่เกิน 50 เมตรรอบสถานที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล ศาลต่างๆตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาล ตามประกาศของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ได้รับมอบหมายเมื่อได้มีการประกาศห้ามทำการชุมนุมรอบสถานที่ดังกล่าว

(4) การชุมนุมที่กีดขวางทางเข้าออกหรือรบกวนการปฏิบัติงาน หรือการใช้บริการสถานที่ อันได้แก่ สถานที่ทำการหน่วยงานของรัฐ, ท่าอากาศยาน, ท่าเรือ, สถานีรถไฟหรือสถานีขนส่งสาธารณะ, โรงพยาบาล, สถานศึกษา, ศาสนสถาน, สถานีทูตหรือสถานกงสุลของรัฐ

⁵¹ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 6

⁵² พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 7

ต่างประเทศ, สถานที่ทำการองค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนสถานที่อื่นตามที่รัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดไว้⁵³

3.3.3.3 หลักการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ

หลักการแจ้งการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้นสามารถทำการจำแนกองค์ประกอบสำคัญของหลักการได้ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้แจ้งและผู้รับแจ้งการชุมนุมสาธารณะ⁵⁴

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้นได้กำหนดหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะไว้ 2 ลักษณะ อันได้แก่ ผู้แจ้งการชุมนุม บุคคลในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นบุคคลผู้ประสงค์ที่จะจัดการให้มีการชุมนุมสาธารณะขึ้นจึงจำเป็นต้องมีหน้าที่ในการแจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนที่จะมีการดำเนินการชุมนุมขึ้นไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง สำหรับบุคคลที่มีหน้าที่เป็นผู้แจ้งการชุมนุมนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้เชิญชวนหรือนัดหมายให้ผู้อื่นมาร่วมทำการชุมนุมในวัน เวลาและสถานที่กำหนดไม่ว่าด้วยเวลาวิธีการใดๆ ซึ่งหมายความรวมถึงบุคคลผู้ที่ทำการขออนุญาตเพื่อเข้าใช้สถานที่หรือเครื่องขยายเสียง ตลอดจนผู้ขอให้ทางราชการให้การอำนวยความสะดวกแก่การชุมนุมนั้นด้วยที่อาจถือได้ว่ามีหน้าที่ในการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ เมื่อบุคคลที่เข้าลักษณะดังกล่าวไปนั้นมีมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไปให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้แจ้งแต่เพียงผู้เดียว ก็จะถือได้ว่าการแจ้งการชุมนุมสาธารณะนั้นเป็นไปตามหลักที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 แล้ว

ในส่วนของผู้รับแจ้งการชุมนุมสาธารณะนั้นกฎหมายได้กำหนดผู้รับแจ้งเอาไว้ 2 ประเภท คือ หัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุม และบุคคลอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่รับการแจ้งนั้น ทั้งนี้ การที่กฎหมายได้กำหนดให้หัวหน้าสถานีแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมเป็นผู้รับแจ้งนั้น ถือเป็นการกำหนดการให้อำนาจที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะตัว อันไม่สามารถที่จะทำการมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำการพิจารณาในเรื่องการรับแจ้งแผนได้ เว้นเสียแต่ว่าตำแหน่งหัวหน้าสถานีดังกล่าวนี้ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ที่มีอำนาจไม่สามารถมาปฏิบัติราชการได้ จึงอาจให้ผู้รักษาการนั้นทำการพิจารณาการรับแจ้งดังกล่าวแทนได้

⁵³ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 8

⁵⁴ สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ. (2558). คู่มือการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. หน้า 57.

(2) วิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ⁵⁵

หลักในเรื่องของการแจ้งการชุมนุมสาธารณะนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 โดยได้กำหนดให้ผู้ที่จะประสงค์จะจัดการทำการชุมนุมขึ้นจำเป็นต้องแจ้งการชุมนุมดังกล่าวต่อผู้รับแจ้ง ด้วยวิธีการแจ้งที่เป็นไปตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุม โดยประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้แจ้งนั้นจะต้องทำการระบุ ชื่อและรายละเอียดของผู้แจ้ง, วัตถุประสงค์ วันเวลาและสถานที่ที่จะจัดการชุมนุม, ลักษณะของการชุมนุม และรายชื่อผู้ประสานงาน เป็นต้น ด้วยการทำเป็นหนังสือต่อผู้รับแจ้งภายในระยะเวลาก่อนที่จะมีการเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ ในกรณีที่ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะในท้องที่ต่างๆมากกว่าหนึ่งท้องที่อย่างต่อเนื่องกันนั้น ให้ผู้แจ้งดังกล่าวทำการแจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งก็ได้ โดยการแจ้งการชุมนุมดังกล่าวนั้นอาจทำได้โดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง อันได้แก่ การแจ้งโดยตรงต่อผู้รับแจ้ง, การแจ้งทางโทรสาร และการแจ้งผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

3.3.3.4 การคุ้มครองความสะดวกของประชาชนและการดูแลการชุมนุมสาธารณะ

สำหรับการคุ้มครองความสะดวกของประชาชนและการดูแลการชุมนุมสาธารณะนั้นจะเป็นการกล่าวถึงในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะและหลักในเรื่องของการดำเนินการให้เลิกการชุมนุมสาธารณะอันมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้⁵⁶

(1) อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้นได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะเอาไว้ซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

ประการแรกเป็นในเรื่องของการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมนั้นจะต้องทำการแจ้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือองค์กรฝ่ายปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่จะมีการจัดการชุมนุมสาธารณะขึ้น หรืออาจทำการแจ้งไปยังหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐหรือเอกชนในท้องที่เพื่อให้รับทราบถึงรายละเอียดแห่งการชุมนุม โดยจะต้องประสานงานในเรื่องของรายละเอียด ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย กำลังพล อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆที่มีอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานด้วย

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

⁵⁶ ญาณวัฒน์ พลอยเทศ. อังแล้วเชิงอรรถที่ 17. หน้า 196-197.

ประการแรก อำนาจในการจับผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือผู้ซึ่งเข้าไปในพื้นที่ควบคุม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

ประการที่สอง คั้น ยึด อาศัยหรือรถจักรยานยนต์ที่ใช่หรือมิใช่เพื่อใช้ในการชุมนุม สาธารณะนั้น

ประการที่สาม การกระทำการที่จำเป็นตามแบบแผนหรือแนวทางการดูแลการชุมนุม สาธารณะตามมาตรา 21

ประการที่สี่ การมีคำสั่งห้ามมิให้กระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้มี การเลิกการชุมนุม

3.3.3.5 บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้น ได้มีการกำหนดโทษในกรณีของการที่ บุคคลหนึ่งบุคคลใดนั้นกระทำการอันขัดหรือแย้งแก่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเอาไว้ ซึ่งบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะนั้นมีดังต่อไปนี้

(1) การจัดการชุมนุมในพื้นที่ต้องห้ามหรือการจัดการชุมนุมอันมีลักษณะเป็นการกีด ขวางทางเข้าออก หรือเป็นการรบกวนการปฏิบัติงานหรือการใช้บริการสถานที่ จะต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵⁸

(2) กรณีการไม่ปฏิบัติตามหลักการแจ้งการชุมนุมหรือการเดินขบวน และการไม่เลิก การชุมนุมในระยะเวลาที่กำหนดนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท⁵⁹

(3) การฝ่าฝืนคำสั่งห้ามชุมนุมหรือจัดการชุมนุมระหว่างมีคำสั่งห้ามชุมนุม ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁰

(4) กรณีผู้จัดการชุมนุมไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการดูแลและควบคุมไม่ให้มีการพกพา อาวุธ ไม่แจ้งเงื่อนไขการชุมนุมให้ผู้เข้าร่วมได้รับทราบและก่อให้เกิดการขัดขวางกันจนเกินสมควร ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท⁶¹

⁵⁸ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 27

⁵⁹ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 28

⁶⁰ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 29

⁶¹ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 30

(5) กรณีผู้ชุมนุมก่อให้เกิดความไม่สะดวกหรือความเดือดร้อนรำคาญจนเกินสมควรแก่ประชาชนคนอื่นหรือจงใจปิดบังหรืออำพรางตัวตน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท⁶²

(6) กรณีที่ผู้จัดการชุมนุมไม่ให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะในการดูแลการชุมนุมสาธารณะ หรือยุยงส่งเสริมหรือชักจูงผู้ชุมนุมเพื่อให้ผู้ชุมนุม หรือปราศรัยหรือจัดกิจกรรมในการชุมนุม โดยใช้เครื่องขยายเสียงในระหว่างเวลาที่กำหนด หรือใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าที่มีขนาดหรือระดับเสียงตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶³

(7) กรณีที่มีผู้ชุมนุมพกพาอาวุธ หรือบุกรุกหรือทำให้ผู้อื่นกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเสรีภาพ หรือใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่ขู่ขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้เข้าร่วมชุมนุมหรือผู้อื่น หรือ ขัดขวางหรือกระทำการใดๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ หรือเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการชุมนุมระหว่างเวลาที่ต้องห้ามนั้น จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁴

(8) กรณีการกระทำความผิดตามข้อ (6) หรือข้อ (7) แต่เป็นการทำให้ระบบการขนส่งสาธารณะระบบการสื่อสารหรือโทรคมนาคม ระบบผลิตหรือส่งกระแสไฟฟ้าหรือประปา หรือระบบสาธารณูปโภคอื่นใดใช้การไม่ได้ จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีหรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁵

(9) กรณีการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือประกาศของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมที่ได้ทำการกำหนดเงื่อนไขหรือมีคำสั่งให้ผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุมหรือผู้อยู่ในสถานที่ชุมนุมให้ปฏิบัติตามเพื่อเป็นประโยชน์แก่การให้ความคุ้มครองความสะดวกของประชาชน การดูแลการชุมนุมและการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมไปถึงกรณีการไม่เลิกการชุมนุมตามคำสั่งของศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด โดยในความคิดลักษณะนี้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็นสองส่วนคือ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุมจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่หากผู้กระทำความผิดนั้นเป็นเพียงผู้อยู่ใน

⁶² พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 30

⁶³ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 31 วรรคหนึ่ง

⁶⁴ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 31 วรรคหนึ่ง

⁶⁵ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 31 วรรคสอง

สถานที่ชุมนุมแล้วจะต้องระวังโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้ ในกรณีการกระทำความผิดดังกล่าวหากเป็นกรณีสมควรศาลอาจจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กำหนดหรือไม่ลงโทษเลยก็ได้⁶⁶

(10) กรณีการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมสถานการณ์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุม ในลักษณะของการอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ขณะที่พื้นที่ระยะเวลาที่ได้ประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ดังกล่าวแล้ว หรือการกระทำการใดๆ ที่มีลักษณะรุนแรงและอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิตร่างกายจิตใจหรือทรัพย์สินของผู้อื่นจนก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง จะต้องระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ในกรณีที่เห็นสมควรศาลอาจจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กำหนดหรือไม่ลงโทษก็ได้⁶⁷

(11) การพาอาวุธเข้าไปในพื้นที่ชุมนุมโดยบุคคลที่ไม่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะหรือผู้ควบคุมสถานการณ์หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าผู้นั้น จะได้รับการอนุญาตให้มีอาวุธนั้นติดตัวอยู่ก่อนแล้วได้หรือไม่ จะต้องระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁸

ดังที่กล่าวมาในส่วนของมาตรการที่ให้การรับรองและให้ความคุ้มครองแก่เสรีภาพในการชุมนุมตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว นั้นเป็นการตรากฎหมายเพื่อใช้แก้ไขปัญหาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการชุมนุมของประชาชน โดยเฉพาะ แม้ว่าจะมีการวางหลักในเรื่องของขอบเขต ขั้นตอนการดำเนินงาน ข้อห้าม ผู้มีอำนาจหน้าที่ และบทกำหนดของทางฝ่ายผู้ชุมนุมแล้ว ตลอดจนถึงได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจในการควบคุมดูแลการชุมนุมดังกล่าวแล้วเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำที่อาจส่งผลร้ายจากการชุมนุมมิได้เกิดขึ้นจากฝ่ายของผู้ชุมนุมแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวกลับกำหนดเพียงขอบเขต ข้อจำกัดและบทกำหนดโทษแต่เพียงฝ่ายของผู้ชุมนุมเท่านั้น

3.3.4 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง เครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง เครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 เป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีที่ประกาศขึ้นบังคับใช้โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 5 วรรคหนึ่ง มาตรา 19 วรรคเจ็ด และมาตรา 24 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ซึ่งได้บัญญัติวางหลักในเรื่องของเครื่องมือควบคุมฝูงชนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

⁶⁶ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 32

⁶⁷ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 33

⁶⁸ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, มาตรา 34

สามารถนำมาใช้ได้ แต่การนำเอาเครื่องมือดังกล่าวมาใช้นั้นจะต้องเป็นการดำเนินการไปเพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ตลอดจนสุขอนามัยของผู้อื่น รวมไปถึงการให้คุ้มครองแก่ความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะและจะต้องไม่กระทบสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นอีกด้วย⁶⁹

สำหรับเครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจเลือกใช้ เครื่องมือควบคุมฝูงชนได้ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง เครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้น ได้แก่ หมวกปราบจลาจล หรือหมวกกันกระสุนพร้อมกระบังหน้า โล่ใส หรือโล่กันกระสุน ชุดป้องกันสะเก็ด ตลอดจน สนับแข้ง สนับเข่า สนับศอก อุปกรณ์ป้องกันสะเก็ดบริเวณลำตัว แขนและขา กระบองยาง หรืออุปกรณ์ใช้ตี (Baton) สายรัดบังคับ (สายลือคอข้อมือ) หรือกุญแจมือ หน้ากากป้องกันแก๊สพิษ พร้อมหม้อกรองแก๊สพิษและไมโครโฟน แก๊สน้ำตาชนิดสเปรย์ สกัดจากพืชธรรมชาติ เสื้อเกราะอ่อนป้องกันกระสุน เครื่องขยายเสียงพร้อมไมโครโฟน ขนาดเล็ก อุปกรณ์ส่งคลื่นเสียงรบกวนพิเศษระยะไกลชนิดพกพา เครื่องเสียงและระบบป้องกันอันตรายรถถังการ เครื่องยิงแก๊สน้ำตาชนิดใช้แล้วทิ้ง เครื่องฉีดแก๊สแบบสะพาย ชุดปืนยิงแก๊สน้ำตาพร้อมอุปกรณ์ แก๊สน้ำตาชนิดเผาไหม้ แก๊สน้ำตาสำหรับผสมน้ำ ลูกขว้างแบบควัน ลูกขว้างแบบแสง – เสียง ลูกขว้างแก๊สน้ำตา ชนิด oc ลูกขว้างแก๊สน้ำตา ชนิด cs และถุงลมบอกทิศทาง

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังอาจใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนในที่สาธารณะที่เป็นเครื่องฉีดน้ำแรงดันสูงและตีผสมน้ำ อาวุธปืนลูกซอง สำหรับยิงกระสุนยางหรือแก๊สน้ำตา อุปกรณ์ช็อตไฟฟ้า (Taser) ปืนยิงตาข่าย รถฉีดน้ำแรงดันสูง หรือรถดับเพลิง เครื่องกีดขวางการผ่านของรถ อุปกรณ์ตรวจหาอาวุธบุคคล อุปกรณ์ตรวจหาอาวุธยานพาหนะ แผงกันเหล็ก กรวยยาง แทนปูนหรืออุปกรณ์สำหรับป้องกันสถานที่ ลวดทึบเพลิงแถบหนาม ถูมือหนัง รถเข็นยกแทนปูน ยานพาหนะสำหรับเจ้าหน้าที่และการลำเลียงเครื่องมือ รถควบคุมฝูงชน (Riot Truck) ขนาด 6 ล้อ หรือขนาด 10 ล้อ รถที่ทำการทางยุทธวิธี รถบรรทุกน้ำ รถส่องสว่าง อุปกรณ์ส่งคลื่นเสียงรบกวนพิเศษระยะไกล ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ชุดเครื่องเสียงความดังสูง พร้อมอุปกรณ์กำเนิดพลังงาน โคมไฟส่องสว่างฉุกเฉิน อุปกรณ์ถ่ายภาพทั้งภาพนิ่งและเคลื่อนไหว เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องมือวัดระดับเสียงอีกด้วย⁷⁰

⁶⁹ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง เครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

⁷⁰ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง เครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 1

3.3.5 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ

พ.ศ. 2558

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 เป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีที่ประกาศใช้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง มาตรา 10 วรรคสาม และมาตรา 12 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ที่ได้กำหนดหลักการว่า “การจัดการชุมนุมสาธารณะไม่ต้องมีการขออนุญาต แต่ต้องแจ้งการชุมนุมสาธารณะนั้นต่อผู้รับแจ้งตามกฎหมาย” จึงได้มีการบัญญัติหลักในเรื่องของวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะขึ้นเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้แจ้งและเป็นข้อมูลแก่ผู้รับแจ้ง⁷¹

สำหรับการจัดการชุมนุมตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 จะต้องทำการแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้รับแจ้งซึ่งเป็นหัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะก่อนที่จะมีการเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง แต่หากการจัดการชุมนุมสาธารณะนั้นจะทำการจัดขึ้นในท้องที่ของสถานีตำรวจต่าง ๆ เกินกว่าหนึ่งท้องที่ซึ่งมีเขตต่อเนื่องกัน ให้แจ้งการชุมนุมสาธารณะต่อผู้รับแจ้งในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดก็ได้⁷² โดยการแจ้งการจัดการชุมนุมนี้สามารถกระทำได้ 3 กรณี คือ⁷³

กรณีที่หนึ่ง การแจ้งโดยตรงต่อผู้รับแจ้ง ซึ่งกำหนดให้ผู้แจ้งยื่นหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะต่อผู้รับแจ้งหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการของผู้รับแจ้ง โดยเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับเอกสารครบถ้วนแล้ว ให้ถือว่าผู้รับแจ้งได้รับแจ้งแล้ว⁷⁴

กรณีที่สอง การแจ้งทางโทรสาร ให้ผู้แจ้งทำการส่งหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะไปยังหมายเลขโทรสารของที่ทำการของผู้รับแจ้งแล้วให้ส่งต้นฉบับของหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะไปยังผู้รับแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับโดยพยาน และเมื่อได้ส่งหนังสือทางโทรสารแล้วให้ผู้แจ้งโทรศัพท์แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็ว เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้วย โดยให้ถือว่าผู้รับแจ้งได้รับแจ้งต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่แห่งที่ทำการของผู้รับแจ้งได้รับเอกสารตามโทรสารครบถ้วน⁷⁵

⁷¹ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

⁷² ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 2

⁷³ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 3

⁷⁴ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 4

⁷⁵ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 5

กรณีที่สาม การแจ้งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ให้ส่งหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะไปยังที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของที่ทำกรผู้รับแจ้ง โดยการส่งจดหมายในลักษณะดังกล่าวนี้จะต้องอยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งสามารถแสดงหรืออ้างอิงหรือเข้าถึงเพื่อนำกลับมาใช้ในภายหลังและยังคงความครบถ้วนของข้อความในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งสามารถระบุตัวผู้ส่งได้ และเมื่อได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แล้วให้ผู้แจ้งโทรศัพท์แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็ว โดยการแจ้งดังกล่าวนี้จะถือว่าผู้รับแจ้งได้รับแจ้งต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์โดยครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว⁷⁶

ทั้งนี้ เมื่อผู้รับแจ้งได้รับแจ้งการชุมนุมสาธารณะแล้ว ให้ตรวจสอบความถูกต้องแล้วส่งสรุปสาระสำคัญในการชุมนุมสาธารณะให้ผู้แจ้งทราบภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับแจ้งและอาจมีคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูแลการชุมนุมสาธารณะเพื่อให้ผู้แจ้งปฏิบัติหรือแก้ไขภายในเวลาที่กำหนดด้วยก็ได้⁷⁷ โดยในกรณีที่ผู้แจ้งไม่สามารถแจ้งการชุมนุมได้ทันกำหนดเวลาอาจขอผ่อนผันกำหนดเวลาดังกล่าวก่อนเริ่มการชุมนุมได้โดยยื่นคำขอผ่อนผันพร้อมแบบแจ้งการชุมนุมสาธารณะได้อีกด้วย⁷⁸

3.3.6 ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 เป็นประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ประกาศใช้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 (7) แห่งพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ซึ่งได้กำหนดหลักการในเรื่องของระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ชุมนุมและไม่เป็นการรบกวนหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น⁷⁹

สำหรับ ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติฉบับนี้ได้มีการกำหนดนิยามความหมายของระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ เอาไว้ทั้งหมด 2 ระดับ ดังนี้

⁷⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 6

⁷⁷ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 8

⁷⁸ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 9

⁷⁹ ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

“ระดับเสียงทั่วไป” หมายความว่า ระดับเสียงที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องขยายเสียงในการชุมนุมสาธารณะ

“ค่าระดับเสียงสูงสุด” หมายความว่า ค่าระดับเสียงสูงสุดที่เกิดขึ้นในขณะหนึ่ง ระหว่างการตรวจวัดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ โดยมีหน่วยเป็นเดซิเบล⁸⁰

ทั้งนี้ ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ยังได้กำหนดห้ามมิให้ใช้เครื่องขยายเสียงเกินกำหนดระดับเสียงทั่วไปไว้อีกด้วย โดยได้มีการกำหนดระดับค่าของเสียงเอาไว้ว่า ในการเปิดเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะนั้นสามารถที่จะทำการเปิดค่าระดับเสียงสูงสุดได้ไม่เกิน 115 เดซิเบลเอ โดยจะต้องมีค่าระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ⁸¹

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดห้ามมิให้ใช้เครื่องขยายเสียงในการชุมนุมสาธารณะอันเป็นการรบกวนผู้อื่น โดยให้กำหนดระดับเสียงรบกวนเท่ากับ 10 เดซิเบลเอเอาไว้อีกด้วย⁸² โดยวิธีการในการตรวจวัดระดับเสียงสูงสุด ระดับเสียงเฉลี่ย และระดับเสียงรบกวนที่เกิดจากการใช้เครื่องขยายเสียงในการชุมนุมสาธารณะนั้นจะต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ⁸³

จากที่กล่าวทั้งหมดที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการใช้กำลังเกินกว่าเหตุแก่ผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่รัฐตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศในแต่ละประเด็นที่ได้ทำการศึกษาไปนั้นสามารถทำการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของหลักการในแต่ละประเทศได้ได้ในรูปของตารางแสดงการเปรียบเทียบได้ ดังนี้

⁸⁰ ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 1

⁸¹ ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 2

⁸² ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 3

⁸³ ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, ข้อ 4

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการใช้กำลังเกินกว่าเหตุแก่ผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่รัฐตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศ ชื่อกฎหมาย	มาตรการทางกฎหมาย				
	คำนิยาม	เงื่อนไขการชุมนุม	การแจ้งการชุมนุม	อำนาจของเจ้าหน้าที่	บทกำหนดโทษ
สาธารณรัฐฝรั่งเศส กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะ	ไม่มีการกำหนดไว้โดยตรง	แบ่งเงื่อนไขเป็น 2 ลักษณะ คือ การชุมนุมในภาวะปกติ และการเดินขบวน โดยจะต้องดำเนินการด้วยความสงบและไม่สร้างความเดือดร้อนรำคาญ โดยจะต้องมีการจัดตั้งผู้จัดการชุมนุมด้วย	จะต้องมีการทำหนังสือแจ้งแก่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบในการชุมนุมและการเดินขบวนได้รับทราบถึงการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่จะเกิดขึ้น	เจ้าหน้าที่นั้นสามารถที่จะทำการตรวจตราและสั่งห้ามไม่ให้ผู้ชุมนุมทำการพกพาอาวุธและอาจสั่งห้ามการชุมนุมได้ทันทีหากเล็งเห็นว่า จะทำให้เกิดความวุ่นวายต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม	มุ่งบังคับแก่ผู้จัดการชุมนุมและผู้ร่วม
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี Grundgesetz (GG) และ Versammlungsgesetz (VersG)	เป็นการรวมกลุ่มกันของคนมากกว่า 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน	กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้สามารถทำการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งและการเดินขบวนได้เท่านั้น	ผู้จัดหรือผู้นำจะต้องทำการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอย่างช้าที่สุดภายใน 48 ชั่วโมง ก่อนที่จะมีการประกาศการชุมนุมหรือการเดินขบวน	ได้บัญญัติไว้ในลักษณะของการสั่งห้ามการชุมนุมและการสั่งสลายการชุมนุม	มุ่งบังคับแก่ผู้จัดการชุมนุมและผู้ร่วม
สาธารณรัฐเกาหลี The Assembly and Demonstration Act 2007	ไม่มีการกำหนดไว้โดยตรง	ไม่ได้กำหนดหลักการทั่วไปไว้ แต่กำหนดข้อห้ามเอาไว้แทน	กำหนดให้แจ้งไปยังหัวหน้าสถานีตำรวจในท้องที่เป็นเวลาตั้งแต่ 720 ชั่วโมง ถึง 48 ชั่วโมง	กำหนดการใช้อำนาจไว้ในกรณีของการสั่งห้ามการชุมนุม และได้วางหลักในการอุทธรณ์คำสั่งเอาไว้อีกด้วย	มุ่งบังคับแก่ผู้จัดการชุมนุมและผู้ร่วม
ประเทศไทย พ.ร.บ. การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558	จะต้องเป็นการชุมนุมในที่สาธารณะที่บุคคลอื่นสามารถเข้าร่วมการชุมนุมเหล่านั้นได้	จะต้องชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ภายใต้ขอบเขตแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น	มีการกำหนดรายละเอียดของผู้แจ้งและผู้รับแจ้งเอาไว้แต่วิธีการและรายละเอียดของการดำเนินการแจ้งให้ปฏิบัติตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี	เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมทำการแจ้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือองค์กรแห่งท้องที่ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ตลอดจนการสั่งปิดหรือปรับเส้นทางจราจร	มุ่งบังคับแก่ผู้จัดการชุมนุมและผู้ร่วม

จากตารางการเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการใช้กำลังเกินกว่าเหตุแก่ผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่รัฐตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศในข้างต้นนั้น สามารถสรุปใจความได้ว่าไม่จะเป็นการบัญญัติวางหลักในประเด็นของคำนิยามของคำว่า “การชุมนุมสาธารณะ”, เงื่อนไขของการดำเนินการชุมนุมสาธารณะที่ชอบด้วยกฎหมาย, หลักการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ, หลักการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการดูแลการชุมนุม หรือบทกำหนดโทษนั้น แม้จะมีหลักการพื้นฐานมาจากกฎหมายระหว่างประเทศฉบับเดียวกัน แต่เมื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศนั้นย่อมที่จะมีหลักการและเงื่อนไขที่แตกต่างกันตามข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ